

VIJEĆE EUROPE
EUROPSKI SUD ZA LJUDSKA PRAVA

PRVI ODJEL

PREDMET BOŽIĆ PROTIV HRVATSKE
(Zahtjev br. 22457/02)

PRESUDA

STRASBOURG
29. lipnja 2006.

*Ova će presuda postati konačnom pod okolnostima utvrđenim u članku 44.
stavku 2. Konvencije. Može biti podvrgnuta uredničkim izmjenama.*

U predmetu Božić protiv Hrvatske,

Europski sud za ljudska prava (Prvi odjel), zasjedajući u vijeću u sastavu:

g. C.L. ROZAKIS, *predsjednik*,

gđa N. VAJIĆ,

g. A. KOVLER,

gđa. E. STEINER,

g. K. HAJIYEV,

g. D. SPIELMANN,

g., S.E. JEBENS *suci*,

i g. S. NIELSEN, *tajnik Odjela*,

nakon vijećanja zatvorenog za javnost 8. lipnja 2006. godine

donosi sljedeću presudu koja je usvojena tog datuma:

POSTUPAK

1. Postupak u ovome predmetu pokrenut je na temelju zahtjeva (br. 22457/02) protiv Republike Hrvatske kojeg je 4. srpnja 2000. godine hrvatska državljanka, gđa. Dragica Božić („podnositeljica zahtjeva“) podnijela Sudu na temelju članka 34. Konvencije za zaštitu ljudskih prava i temeljnih sloboda („Konvencija“).

2. Podnositeljicu zahtjeva zastupala je gđa M. Savić, odvjetnica iz Zagreba. Hrvatsku Vladu („Vlada“) zastupala je njena zastupnica gđa Š. Stažnik.

3. Dana 25. studenog 2004. godine Sud je utvrdio da je zahtjev djelomično nedopušten i odlučio obavijestiti Vladu o prigovorima koji se odnose na duljinu postupka i nedostatak pravnih sredstava u tom pogledu. Primjenjujući članak 29. stavak 3. Konvencije odlučio je istovremeno odlučiti o dopuštenosti i osnovanosti zahtjeva.

ČINJENICE**OKOLNOSTI PREDMETA**

4. Podnositeljica zahtjeva gđa Dragica Božić hrvatska je državljanka rođena 1943. godine i trenutačno živi u Sotinu, Hrvatska.

5. Dana 27. rujna 1991. godine Republički fond mirovinskog i invalidskog osiguranja, Područna služba u Sisku donio je odluku kojom je podnositeljici zahtjeva priznao pravo na obiteljsku mirovinu (kao udovici) od 6. kolovoza 1991. godine. Međutim, ništa nije bilo isplaćeno do 1. kolovoza 1997. godine.

6. Dana 18. rujna 1997. godine podnositeljica zahtjeva je pokrenula upravni postupak radi povrata dužnih isplata mirovine.

7. Dana 14. lipnja 1999. godine Područni ured u Sisku odbio je njen zahtjev. Utvrdio je da je isplata njene mirovine bila obustavljena između 6. kolovoza 1991. godine i 31. srpnja 1997. godine budući da je tijekom toga razdoblja podnositeljica zahtjeva prebivala na okupiranim područjima Hrvatske i njena adresa je bila nepoznata. Dana 9. srpnja 1999. godine podnositeljica zahtjeva uložila je žalbu protiv te odluke.

8. Dana 19. lipnja 2000. godine Hrvatski zavod za mirovinsko osiguranje, Središnja služba ukinuo je prvostupanjsku odluku zbog činjeničnih pogrešaka i vratio predmet na ponovljeni postupak.

9. U ponovljenom postupku Područni ured u Sisku odbio je zahtjev podnositeljice zahtjeva 9. listopada 2000. godine. Podnositeljica zahtjeva uložila je žalbu.

10. Dana 9. travnja 2001. godine Središnji ured je ponovno ukinuo prvostupanjsku odluku i vratio predmet na ponovljeni postupak.

11. Dana 22. kolovoza 2001. godine Područni ured u Sisku po treći puta je odbio zahtjev podnositeljice zahtjeva. Podnositeljica zahtjeva je uložila žalbu.

12. Dana 15. studenog 2001. godine Središnji ured je po treći puta ukinuo prvostupanjsku odluku zbog činjeničnih nedostataka i vratio predmet na ponovni postupak. Dao je uputu Područnome uredu u Sisku da ispita je li podnositeljica primila mirovinu od vlasti koje su vršile kontrolu nad okupiranim područjem.

13. U naknadnom postupku dana 16. svibnja 2002. godine podnositeljica zahtjeva uložila je žalbu zbog šutnje administracije na temelju Zakona o upravnom postupku (vidi stavak 21. ove presude) zbog toga što Područni ured u Sisku nije donio odluku u zakonskom roku od dva mjeseca. S obzirom da ni Središnji ured nje donio odluku o ovoj žalbi u zakonskome roku od dva mjeseca, podnositeljica zahtjeva je 17. prosinca 2002. godine podnijela tužbu zbog šutnje administracije (vidi stavak 22. ove presude) Upravnom sudu Republike Hrvatske. Podnositeljica zahtjeva je naknadno povukla ovu tužbu jer je u siječnju 2003. godine donesena prvostupanjska odluka.

14. Dana 29. siječnja 2003. godine Područni uredu Sisku djelomično je prihvatio zahtjev podnositeljice zahtjeva. Donio je odluku kojom joj se priznaju isplate mirovine od 1. listopada 1994. godine, a odbio njen zahtjev za isplata mirovine dospjelim prije toga datuma. Podnositeljica zahtjeva je uložila žalbu.

15. Dana 20. svibnja 2003. godine Središnji ured je odbio žalbu podnositeljice zahtjeva.

16. Dana 1. srpnja 2003. godine podnositeljica zahtjeva podnijela je upravnu tužbu Upravnom sudu, pobijajući tu odluku.

17. Dana 27. siječnja 2005. godine Upravni sud je donio presudu kojom je odbijen zahtjev podnositeljice zahtjeva.

18. Dana 7. ožujka 2005. godine podnositeljica zahtjeva podnijela je ustavnu tužbu Ustavnom sudu protiv te presude. Postupak je trenutačno u tijeku pred tim sudom.

II. MJERODAVNO DOMAĆE PRVO I PRAKSA

A. Ustav

19. Članak 29., stavak 1. Ustava Republike Hrvatske ("Narodne novine" br. 41/2001, od 7. svibnja 2001. godine) glasi kako slijedi:

„Svatko ima pravo da zakonom ustanovljeni neovisni i nepristrani sud pravično i u razumnom roku odluči o njegovim pravima i obvezama, ili o sumnji ili optužbi zbog kažnjivog djela.“

B. Mjerodavno zakonodavstvo

20. Mjerodavni dio Ustavnog zakona o Ustavnom sudu Republike Hrvatske, s izmjenama i dopunama od 15. ožujka 2002. godine, Narodne Novine br. 29/02 do 22. ožujka 2002. i 49/02 (pročišćeni tekst) – „Zakon o Ustavnom sudu“ glasi kako slijedi:

Članak 63.

(1) Ustavni sud će pokrenuti postupak po ustavnoj tužbi i prije no što je iscrpljen pravni put, u slučaju kad o pravima i obvezama stranke ili o sumnji ili optužbi zbog kažnjivog djela nije u razumnom roku

odlučio sud ili u slučaju kad se osporenim pojedinačnim aktom grubo vrijeđaju ustavna prava, a potpuno je razvidno da bi nepokretanjem ustavnosudskog postupka za podnositelja ustavne tužbe mogle nastati teške i nepopravljive posljedice.

(2) U odluci kojom usvaja ustavnu tužbu zbog nedonošenja akta u razumnom roku iz stavka 1. ovoga članka, Ustavni sud će nadležnom sudu odrediti rok za donošenje akta kojim će taj sud meritorno odlučiti o pravima i obvezama ili o sumnji ili optužbi zbog kažnjivog djela podnositelja. Rok za donošenje akta počinje teći idućeg dana od dana objave odluke Ustavnog suda u «Narodnim novinama».

(3) U odluci iz stavka 2. ovoga članka Ustavni sud će odrediti primjerenu naknadu koja pripada podnositelju zbog povrede njegova ustavnog prava koju je sud učinio kada o pravima i obvezama podnositelja ili o sumnji ili optužbi zbog njegova kažnjivog djela nije odlučio u razumnom roku. Naknada se isplaćuje iz državnog proračuna u roku od tri mjeseca od dana podnošenja zahtjeva stranke za njezinu isplatu.

21. Mjerodavne odredbe Zakona o općem upravnom postupku (Narodne novine br. 53/1991 do 8. listopada 1991.) propisuju kako slijedi:

Članak 218., stavak 1. propisuje da će u jednostavnim stvarima, u kojima nema potrebe provoditi poseban ispitni postupak, upravni organ donijeti rješenje i dostaviti ga stranci u roku od mjesec dana računajući od dana predaje zahtjeva. U svim drugim, složenijim predmetima, organ će donijeti rješenje i dostaviti ga stranci u roku od dva mjeseca.

Članak 218., stavak 2. propisuje da stranka o čijem zahtjevu odluka nije donesena i dostavljena joj u rokovima iz stavka 1. ima pravo žalbe (žalba zbog šutnje administracije) kao da je njezin zahtjev odbijen.

Članak 247., stavak 1. propisuje da se rješenje o žalbi mora donijeti i dostaviti stranci čim je to moguće, a najkasnije u roku od dva mjeseca računajući od dana predaje žalbe.

Članak 246., stavak 1. propisuje da će drugostupanjski upravni organ koji odlučuje o žalbi zbog šutnje administracije tražiti da mu prvostupanjski organ priopći razloge za nedonošenje rješenja. Ako utvrdi da to što rješenje nije doneseno zbog krivnje stranke ili iz drugih opravdanih razloga, drugostupanjski organ će odrediti prvostupanjskom organu da donese rješenje u roku od mjeseca dana. Ako utvrdi da nedonošenje rješenja nije bilo opravdano, zatražit će spis predmeta.

Članak 246., stavak 2. propisuje da će drugostupanjski organ donijeti svoje rješenje ako spis predmeta sadrži dovoljno informacija. Inače će prvo sam provesti postupak i izvesti dokaze, i tada donijeti rješenje. Iznimno, ako smatra da bi taj postupak bio brži i ekonomičniji naložiti će prvostupanjskom organu da provede postupak i izvede dokaze u određenome roku, nakon čega će sam riješiti stvar. Takvo je rješenje konačno.

22. Mjerodavne odredbe Zakona o upravnim sporovima (Narodne novine, br. 53/1991, 9/92 i 77/92) propisuju kako slijedi:

Članak 26. stavak 1. propisuje da ako drugostupanjski organ nije u roku od 60 dana donio rješenje o žalbi stranke protiv prvostupanjskog rješenja, a ne donese ga ni po ponovljenom zahtjevu u daljnjem roku od 7 dana, stranka može pokrenuti upravni spor pred Upravnim sudom (tužba zbog šutnje administracije) kao da joj je žalba odbijena.

Članak 26., stavak 2. propisuje da kad prvostupanjski organ ne donese rješenje protiv kojeg nije dopuštena žalba, stranka može pokrenuti upravni spor izravno pred Upravnim sudom.

Članak 26., stavak 3. propisuje da ako prvostupanjski organ protiv čijeg akta ima mjesta žalbi nije u roku od šezdeset dana donio nikakvo rješenje o zahtjevu stranke, stranka ima pravo obratiti se svojim zahtjevom drugostupanjskom upravnom organu. Protiv rješenja drugostupanjskog organa stranka može pokrenuti upravni spor pred Upravnim sudom, a ako

taj organ ne donese rješenje, stranka može pokrenuti upravni spor pred Upravnim sudom uz uvjete iz stavka 1.

Članak 42., stavak 5. propisuje da kad Upravni sud, odlučujući o tužbi zbog šutnje administracije, uvaži tužbu, on će ili uputiti tuženi upravni organ kako odlučiti o predmetu o pravnim pitanjima, ili će sam donijeti rješenje o zahtjevu (postupajući kao sud pune nadležnosti iz stavka 2., članka 64.).

Članak 64., stavak 1. propisuje da će, u ovrši presude donesene na temelju članka 42., stavka 5. upravni organ donijeti svoju odluku odmah, a najkasnije u roku od 30 dana. Inače, stranka može posebnim podneskom tražiti da on to učini. Ako taj organ ne donese akt u roku od sedam dana od tog traženja, stranka može uputiti zahtjev Upravnom sudu.

Članak 64., stavak 2. propisuje da će, ako bude postavljen takav zahtjev, Upravni sud prvo zatražiti od nadležnog organa obavijest o razlozima zbog kojih nije donio upravni akt. Nadležni organ dužan je dati tu obavijest odmah, a najkasnije u roku od sedam dana. Ako on to ne učini, ili ako dana obavijest ne opravdava neizvršenje sudske presude, Upravni sud će donijeti rješenje koje u svemu zamjenjuje akt nadležnog organa.

C. Praksa Ustavnoga suda

23. U predmetu br. U-III-A-635/2004 od 25. studenog 2004. godine, Ustavni sud je bio nadležan na temelju članka 63. Zakona o Ustavnom sudu ispitati duljinu upravnoga postupka pokrenutoga u srpnju 1996. godine kad je podnositelj ustavne tužbe pokrenuo postupak pred Upravnim sudom zbog toga što Ministarstvo obrane nije donijelo odluku u njegovom predmetu. U listopadu 1998. godine Upravni sud je naložio Ministarstvu da donese odluku u roku od 30 dana. Ministarstvo je donijelo negativnu odluku u srpnju 1999. godine. Tada je podnositelj ustavne tužbe pokrenuo drugi upravni spor, pobijajući tu odluku. U rujnu 2000. godine Upravni sud je ukinuo pobijanu odluku i vratio predmet na ponovljeni postupak. Ministarstvo je ponovno donijelo negativnu odluku i dostavilo je podnositelju ustavne tužbe u siječnju 2004. godine. Dana 18. veljače 2004. godine podnositelj ustavne tužbe pokrenuo je treći upravni spor, u kojemu mu je Upravni sud odbio tužbu u lipnju 2004. godine. U međuvremenu, 25. veljače 2004. godine, podnio je ustavnu tužbu tvrdeći da bi Ustavni sud trebao, kao i Europski sud za ljudska prava, uzeti u obzir ukupnu duljinu upravnog postupka kad ispituje je li ili nije premašio razumni rok.

Slijedom svoje prethodne prakse (odluke br. U-III-2467/2001 od 27. veljače 2002. i U-III-A/3638/2003 od 18. veljače 2004.), Ustavni sud je presudio da je za povredu članka 29. stavka 1. Ustava mjerodavna samo neaktivnost sudskih vlasti. Po njegovom mišljenju, nije moguće da postupak pred upravnim organima traje nerazumno dugo jer zakoni koji uređuju taj postupak sadrže predmnijevu da je zahtjev odbijena ako upravni organi ne donesu odluku u zakonskim rokovima (vidi stavke 21. i 22. ove presude). Ustavni sud je stoga ispitao samo duljinu postupka u dijelu između podnošenja treće tužbe Upravnom sudu od strane podnositelja ustavne tužbe i podnošenja ustavne tužbe. Odbio je ustavnu tužbu nalazeći da je postupak trajao samo sedam dana.

PRAVO

I. NAVODNA POVREDA ČLANKA 6. STAVKA 1. KONVENCIJE

24. Podnositeljica zahtjeva je prigovorila da duljina postupka nije bila u skladu sa zahtjevom „razumnoga roka“, predviđenim u članku 6. stavku 1. Konvencije, koji glasi kako slijedi:

“Radi utvrđivanja svojih prava i obveza građanske naravi...svatko ima pravo...da sud...u razumnom roku ispita njegov slučaj.“

25. Vlada je osporila tu tvrdnju.

26. Što se tiče razdoblja koje treba uzeti u obzir Sud prvo primjećuje da je upravni postupak pokrenut 18. rujna 1997. godine, a da je 14. lipnja 1999. godine Područni ured u Sisku donio odluku kojom je odbijen zahtjev podnositeljice zahtjeva. Međutim, razdoblje koje treba razmotriti započelo je tek 9. srpnja 1999. godine, kad je podnositeljica zahtjeva uložila žalbu protiv te odluku jer je tada nastao „spor“ u smislu članka 6., stavka 1 (vidi, *inter alia*, predmet *Janssen v. Germany*, br. 23959/94, stavak 40., 20. prosinca 2001.). Razdoblje o kojemu se radi još nije završilo. Do sada je trajalo gotovo sedam godina. Tijekom toga razdoblja doneseno je osam odluka i predmet su ispitala tri razine nadležnosti.

A. Dopuštenost

27. Vlada je pozvala Sud da odbije zahtjev zato što podnositeljica zahtjeva nije iscrpila domaća pravna sredstva kako to traži članak 35., stavak 1. Konvencije. Ustvrdili su da je podnositeljica zahtjeva imala priliku podnijeti ustavnu tužbu na temelju članka 63. Zakona o Ustavnom sudu i tako prigovoriti duljini postupka u razdoblju između 1. srpnja 2003. i 27. siječnja 2005., tj. dok je postupak po njenoj tužbi bio u tijeku pred Upravnim sudom. Međutim, ona to nije učinila.

28. Vlada je priznala da Ustavni sud, kad je odlučivao o ustavnoj tužbi u odnosu na duljinu postupka koji je u tijeku pred Upravnim sudom, nije uzeo u obzir razdoblje tijekom kojega je postupak u predmetu bio u tijeku pred upravnim vlastima. Međutim, ponavljajući stav Ustavnoga suda (vidi stavak 23. ove presude) Vlada je objasnila da je to bilo zato što je hrvatski pravni sustav osigurao pravna sredstva koja su djelotvorno sprečavala odugovlačenja upravnog postupka u onome dijelu koji se provodio pred upravnim organima (vidi stavke 21. i 22. ove presude). U svezi s tim primijetili su da je Sud već utvrdio kako su slična pravna sredstva djelotvorna u svrhu članka 35., stavka 1. Konvencije (vidi predmet *Pallanich v. Austria*, br. 30160/96, stavci 27.-33., 30. siječnja 2001.). Kad je to tako, tvrdila je Vlada, bilo je razumno to što je Ustavni sud ograničio svoje preispitivanje na duljinu upravnoga postupka u dijelu pred Upravnim sudom.

29. Podnositeljica zahtjeva je osporila tu tvrdnju. Primijetila je, osobito, da je podnošenje ustavne tužbe na temelju članka 63. Zakona o Ustavnom sudu postalo dostupno tek u ožujku 2002. godine, tj. nakon što je podnijela svoj zahtjev Sudu.

30. Sud podsjeća da je priznao ustavnu tužbu na temelju članka 63. Zakona o Ustavnom sudu kao djelotvorno pravno sredstvo za duljinu postupka koji je još u tijeku u Hrvatskoj (vidi predmet *Slaviček v. Croatia* (dec.), br. 20862/02, ECHR 2002-VII). Štoviše, u svojoj odluci u predmetu *Nogolica* (vidi predmet *Nogolica v. Croatia* (dec.), br. 77784/01, ECHR 2002-VIII) Sud je presudio da su postojale posebne okolnosti koje su opravdale odstupanje od općega pravila o iscrpljivanju domaćih pravnih sredstava (prema kojemu pitanje iscrpljivanja treba u pravilu biti utvrđeno pozivom na datum kad je zahtjev podnesen Sudu).

31. Sud ne vidi nikakvog razloga za odstupanje od svoje utvrđene sudske prakse u odnosu na građanski i kazneni postupak. Međutim, u svjetlu naknadne prakse Ustavnoga suda (vidi stavak 23. ove presude), nalazi potrebnim preispitati tu sudsku praksu u odnosu na upravni postupak (vidi predmete *Jeftić v. Croatia* (dec.), br. 57576/00, 3. listopada 2002. i *Barbača v. Croatia* (dec.), br. 63779/00, 18. rujna 2003.).

32. S tim u vezi Sud ponavlja da je pravno sredstvo dostupno stranci u postupku na domaćoj razini za ulaganje prigovora o duljini postupka „djelotvorno“ u smislu članaka 13. i 35., stavak 1. Konvencije samo ako je sposobno pokriti sve stadije postupka kojima se

prigovara i tako, na isti način kao i odluka koju donese Sud, uzeti u obzir njihovu ukupnu duljinu (vidi predmete *Wyszczelski v. Poland*, br. 72161/01, stavak 26., 29. studeni 2005., *Raguž v. Croatia*, br. 43709/02, stavak 36., 10. studeni 2005., *Majewski v. Poland*, br. 52690/99, stavak 35., 11. listopada 2005., *Kopecká v. Slovakia*, br. 69012/01, stavak 31., 31. svibnja 2005., *Bako v. Slovakia* (dec.), br. 60227/00, 15. ožujka 2005.).

33. Glede pitanja početka postupka, Sud nadalje podsjeća da kad na temelju domaćeg zakonodavstva podnositelj zahtjeva mora iscrpiti prethodni upravni postupak prije nego se može obratiti sudu, postupak pred upravnim organima treba uključiti u izračunavanje ukupnog trajanja postupka za potrebe članka 6. Konvencije (vidi, na primjer, predmet *Kiurkchian v. Bulgaria*, br. 44626/98, stavak 51., 24. ožujka 2005.).

34. Naprijed citirana praksa (stavak 23.) ukazuje da Ustavni sud, kad odlučuje o ustavnoj tužbi koja se odnosi na duljinu postupka koji je u tijeku pred Upravnim sudom, ne uzima u razmatranje njegovo ukupno trajanje. On isključuje razdoblje tijekom kojega je postupak u predmetu bio u tijeku pred upravnim organima zbog posebnog sredstva koje je na raspolaganju za ubrzanje postupka pred tim organima (vidi predmet *Štajcar v. Croatia* (dec.), br. 46279/99, 20. siječanj 2000.). Ovaj pristup Ustavnoga suda razlikuje se od pristupa Suda (vidi stavak 33. ove presude) jer ne pokriva sve stadije postupka. Slijedi da se ustavna tužba ne može smatrati „djelotvornim“ pravnim sredstvom u odnosu na duljinu upravnog postupka.

35. Međutim, Sud nadalje podsjeća da čak i ako jedno pravno sredstvo samo po sebi potpuno ne zadovoljava zahtjev „djelotvornosti“, njega ipak može ispuniti zbroj sredstava koje pruža domaće pravo (vidi, kao najnoviji izvor prava, predmet *Lukenda v. Slovenia*, br. 23032/02, stavak 67., 6. listopada 2005.). Stoga ostaje za ispitati bi li zbroj sredstava, kako je to sugerirala Vlada, mogao zadovoljiti zahtjev djelotvornosti iz članka 35., stavka 1. Konvencije.

36. S tim u vezi Sud prvo primjećuje da su u ovome predmetu upravni organi donijeli sedam odluka. Pri tome nisu uvijek strogo poštivali zakonske rokove (vidi stavak 21. ove presude). Međutim, produljeni karakter postupka samo je djelomično bio rezultat toga što ti organi nisu donijeli svoje odluke na vrijeme. Po mišljenju Suda, glavni uzrok odugovlačenja bio je međutim nedostatak u postupovnom sustavu koji je omogućio opetovana vraćanja predmeta na ponovljeni postupak, a koja su bila potrebna zbog nepotpunih činjeničnih utvrđenja (vidi, *mutatis mutandis*, predmet *Wierciszewska v. Poland*, br. 41431/98, stavak 46., 25. studeni 2003.). Budući da niti žalba niti tužba zbog šutnje administracije nisu namijenjene za ispravljanje tog nedostatka niti one to mogu učiniti, Sud ne može zaključiti da bi njihovo korištenje, u okolnostima ovoga predmeta, povećalo djelotvornost ustavne tužbe. Budući da se sama ustavna tužba ne može smatrati djelotvornim pravnim sredstvom za duljinu upravnoga postupka (vidi stavak 34. ove presude) slijedi da se ne može očekivati od podnositelja zahtjeva da podnese tu tužbu, i stoga prigovor Vlade treba odbiti.

U smislu ovoga zaključka, nije potrebno da Sud u ovome predmetu odluči bi li u drugačijim okolnostima zbroj pravnih sredstava na koje se poziva Vlada zadovoljio zahtjeve iz članka 35., stavka 1.

37. Sud nadalje primjećuje da prigovor koji je podnio podnositelj zahtjeva nije očigledno neosnovan u smislu članka 35., stavka 3. Konvencije. Također primjećuje da nije nedopušten ni po kojoj drugoj osnovi. Stoga treba biti proglašen dopuštenim.

B. Osnovanost

38. Sud ponavlja da se razumnost duljine postupka mora ocijeniti u svjetlu okolnosti predmeta i pozivom na slijedeće kriterije: složenost predmeta, ponašanje podnositeljice zahtjeva i mjerodavnih vlasti kao i važnost onoga što se za podnositeljicu zahtjeva dovodi u pitanje u sporu (vidi, između mnogo drugih izvora prava, predmet *Frydlender v. France* [GC],

br. 30979/96, stavak 43., ECHR 2000-VII). Sud ponavlja da je u mirovinskim sporovima potrebna posebna revnost (vidi, *inter alia*, predmet *H.T. v. Germany*, br. 38073/97, stavak 37., 11. listopada 2001.).

39. Sud prihvaća da se u ovome predmetu radilo o određenom stupnju činjenične složenosti. Isto tako smatra da je podnositelj zahtjeva pokazao određenu nemarnost u korištenju sredstava namijenjenih za ubrzanje upravnoga postupka jer nije ulagala žalbe zbog šutnje administracije svaki puta kad su upravni organi premašili zakonske rokove za donošenje svojih odluka (vidi naprijed citirani predmet *Štajcar v. Croatia* (dec.)). Međutim, niti složenost predmeta, niti ponašanje podnositeljice zahtjeva ne mogu objasniti duljinu postupka od gotovo sedam godina. Kako je već primijećeno u ovoj presudi, odugovlačenje je bilo uzrokovano uglavnom sukcesivnim vraćanjima predmeta na ponovljeni postupak, i stoga se prvenstveno može pripisati vlastima.

40. Sud je često utvrdio postojanje povreda članka 6. stavka 1. Konvencije u predmetima u kojima se postavljaju pitanja slična onima u ovome predmetu (vidi, na primjer, predmet *Pavlyulynets v. Ukraine*, br. 70767/01, 6. rujna 2005.). Ispitavši sav materijal koji mu je dostavljen, Sud smatra kako Vlada nije navela niti jednu činjenicu ili tvrdnju koja bi ga mogla uvjeriti da dođe do drugačijega zaključka u ovome predmetu.

41. Stoga Sud smatra da je u ovome predmetu duljina postupka bila prekomjerna i da nije zadovoljiva zahtjev „razumnoga roka“.

Stoga je došlo do povrede članka 6., stavka 1.

II. NAVODNA POVREDA ČLANKA 13. KONVENCIJE

42. Podnositeljica zahtjeva je nadalje prigovorila da nije imala djelotvorno pravno sredstvo u odnosu na duljinu naprijed navedenog upravnog postupka. Pozvala se na članak 13. Konvencije koji glasi kako slijedi:

„Svatko čija su prava i slobode koje su priznate u ovoj Konvenciji povrijeđene ima pravo na djelotvorna pravna sredstva pred domaćim državnim tijelom čak i u slučaju kad su povredu počinile osobe koje su djelovale u službenom svojstvu.,,

43. Vlada je osporila tu tvrdnju.

44. Sud primjećuje da je ovaj prigovor povezan s prigovorom koji je već ispitan u ovoj presudi, te isto tako treba utvrditi da je dopušten.

45. Sud ponavlja da članak 13. jamči djelotvorno pravno sredstvo pred nacionalnim vlastima za navodnu povredu zahtjeva iz članka 6., stavka 1. da se u predmetu postupa u razumnome roku (vidi predmet *Kudła v. Poland* [GC], br. 30210/96, stavak 156., ECHR 2000-XI). S tim u vezi, Sud se poziva na svoja utvrđenja u ovoj presudi (vidi stavke 30.-36. ove presude) koja se odnose na iscrpljenje domaćih pravnih sredstava.

S obzirom na to, Sud nalazi da je u ovome predmetu došlo do povrede članka 13. Konvencije.

III. PRIMJENA ČLANKA 41. KONVENCIJE

46. Članak 41. Konvencije predviđa:

„Ako Sud utvrdi da je došlo do povrede Konvencije i dodatnih protokola, a unutarnje pravo zainteresirane visoke ugovorne stranke omogućava samo djelomičnu odštetu, Sud će, prema potrebi, dodijeliti pravednu naknadu povrijeđenoj stranci.“

A. Šteta

47. Podnositeljica zahtjeva potražuje 600.000 hrvatskih kuna (HRK) na ime materijalne štete i 100.000 HRK na ime nematerijalne štete.
48. Vlada je osporila te zahtjeve.
49. Sud ne nalazi nikakvu uzročnu vezu između utvrđene povrede i navodne materijalne štete; stoga odbija taj zahtjev. S druge strane, podnositeljici zahtjeva dosuđuje 1.500 EUR na ime nematerijalne štete, uz sve poreze koji bi mogli biti zaračunati na taj iznos.

B. Troškovi i izdaci

50. Podnositeljica zahtjeva također potražuje 16.592 HRK na ime troškova i izdataka nastalih pred domaćim vlastima.
51. Vlada je osporila taj zahtjev.
52. Prema sudskoj praksi Suda, podnositeljica zahtjeva ima pravo na naknadu svojih troškova i izdataka samo ukoliko je dokazala da su oni stvarno i nužno nastali i da su bili razumni s obzirom na količinu. U ovome predmetu, uzevši u obzir informacije koje posjeduje i naprijed navedene kriterije, Sud smatra razumnim dosuditi iznos do 500 EUR na ime troškova i izdataka u domaćem postupku, uz sve poreze koji bi mogli biti zaračunati na taj iznos.

C. Zatezna kamata

53. Sud smatra primjerenim da se zatezna kamata temelji na najnižoj kreditnoj stopi Europske središnje banke uvećanoj za tri postotna boda.

IZ TIH RAZLOGA, SUD JEDNOGLASNO

1. *proglašava* ostatak zahtjeva dopuštenim;
2. *presuđuje* da je došlo do povrede članka 6. stavka 1. Konvencije;
3. *presuđuje* da je došlo do povrede članka 13. Konvencije;
4. *presuđuje*

(a) da tužena država podnositeljici zahtjeva treba, u roku od tri mjeseca od dana kad presuda postane konačnom u skladu s člankom 44. stavkom 2. Konvencije, isplatiti slijedeći iznos koji treba pretvoriti u nacionalnu valutu tužene države prema tečaju važećem na dan namirenja:

- (i) 1.500 EUR (tisuću i pet stotina eura) na ime nematerijalne štete;
- (ii) 500 EUR (pet stotina eura) na ime troškova i izdataka;
- (iii) svaki porez koji bi mogao biti zaračunat na te iznose;

(b) da se od proteka naprijed navedena tri mjeseca do namirenja na naprijed navedeni iznos plaća obična kamata prema stopi koja je jednaka najnižoj kreditnoj stopi Europske središnje banke tijekom razdoblja neplaćanja, uvećana za tri postotna boda;

5. *Odbija* ostatak zahtjeva podnositeljice zahtjeva za pravičnom naknadom.

Sastavljeno na engleskome jeziku i otpravljeno u pisanom obliku dana 29. lipnja 2006. godine u skladu s pravilom 77. stavcima 2. i 3. Poslovnika Suda.

Søren NIELSEN
tajnik Odjela

Christos ROZAKIS
Predsjednik